

2009

Charakteristika kulturního makroregionu

Oceánie

Václav Šulc II. B

Obsah:

Vymezení makroregionu
Politický vývoj makroregionu
Mapa makroregionu
Obyvatelstvo makroregionu
Hospodářský vývoj makroregionu
Závěr
Použitá literatura a další zdroje

Vymezení makroregionu

Jako Oceánie se označují některé z ostrovů v Tichém oceánu, které společně s Austrálií tvoří kontinent „Austrálie a Oceánie“. Oceánie se dělí do několika celků: Melanésie, Mikronésie, Polynésie. Všechny ostrovy se nachází v oblasti vymezené rovnoběžkami: 30°s. š.; 50°j. š. a poledníky: 130°v. d.; 130°z. d. Ne všechny ostrovy z této oblasti ale spadají do Oceánie. Ostrovy mají dohromady 824 000 km².

Politický vývoj makroregionu

Politický vývoj v oblasti byl značně ovlivněn koloniální érou. Před ní jednotlivé ostrovy obývaly domorodé kmeny, tato území neměla charakter států. Od 16. století jsou ostrovy postupně objevovány a zabírány evropskými mocnostmi, většina území byla na kolonie přeměněna ale až v průběhu 19. století. Mezi nejvýznamnější mocnosti patřila Velká Británie, Španělsko a Německo (kolonie Německá Nová Guinea). Během tohoto období některé oblasti změnilo svého majitele (Například Marshallovy ostrovy-původně španělské území bylo zabráno 1885 Německem.). Výrazná změna přišla s 2. světovou válkou, kdy podstatnou část ostrovů obsadilo Japonsko, to ale válku prohrává, zabrané území je osvobozeno USA, a posléze z něj vzniká „Poručenské území Tichomořské ostrovy“. Nové státy po konci 2. světové války nevznikaly ihned, protože nebyly na samostatnost připraveny. A tak se kolonie přeměňují na autonomní státy postupně, zejména v 60. a 70. letech 20. století. Některé oblasti mají status „závislé území“ dodnes.

Mezi **autonomní státy** Oceánie patří: (viz tabulka níže). Mezi **závislá území** patří území spadající pod: USA (Americká Samoa, Guam, Severní Mariany, Menší odlehlé ostrovy USA), Francii (Francouzská Polynésie, Nová Kaledonie, Wallis a Futuna), Velkou Británii (Pitcairnovy ostrovy), Nový Zéland (Cookovy ostrovy, Niue, Tokelau), Austrálii (Norfolk, Ostrovy Korálového moře) a Chile (Velikonoční ostrov). Zvláštní postavení mají Havajské ostrovy, které jsou jedním z federativních států USA.

Celá Oceánie je tvořena pouze ostrovy, téměř všechny **hranice států** a území jsou tedy vedeny mořem, nebo nejsou přesně určeny. Jedinou výjimkou je ostrov Guinea, který je rozdělen geometrickou pozemní hranicí, část ostrova je součástí Indonésie, část tvoří stát Papua-Nová Guinea.

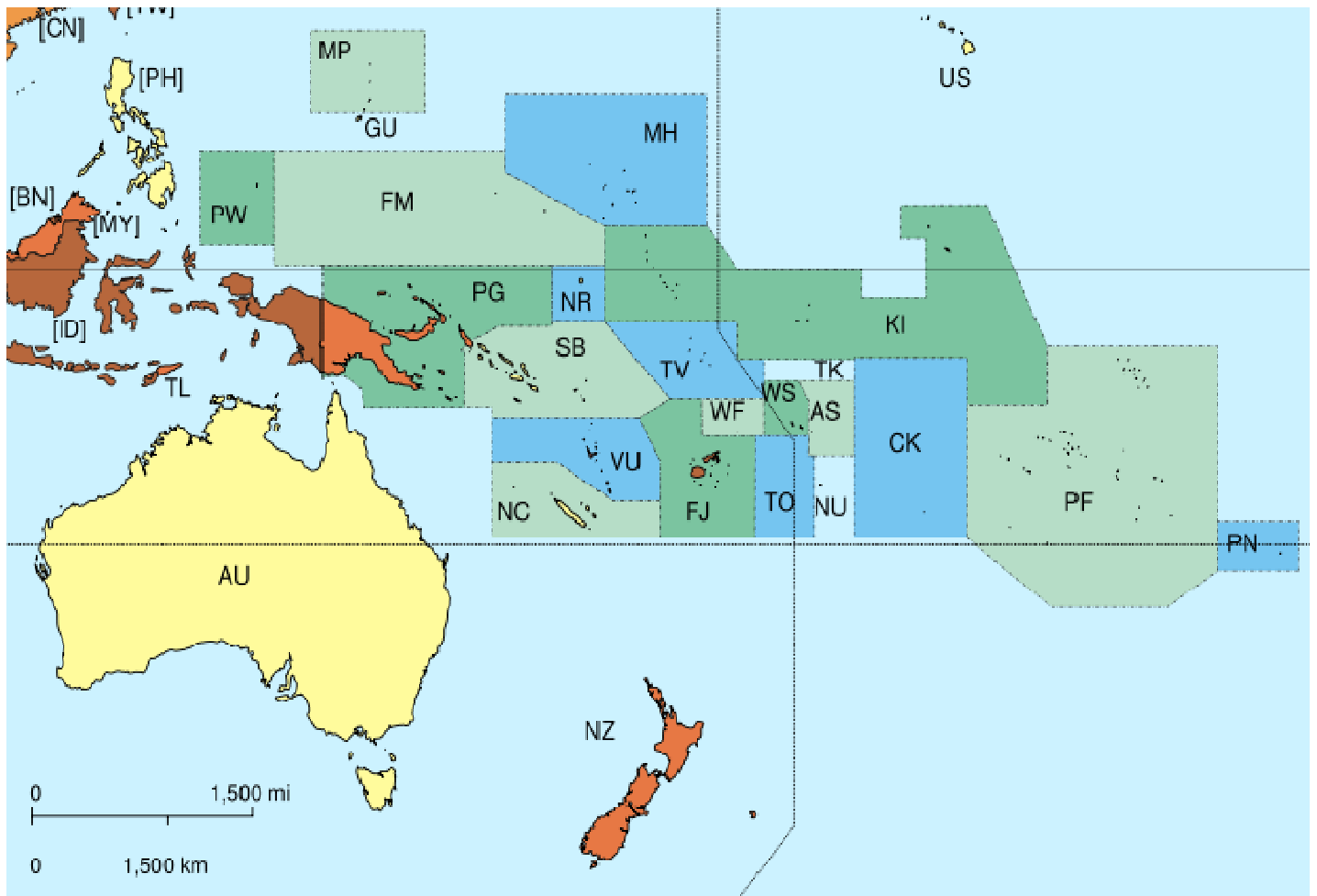
hraniční přechod v mezi státy Papua-Nová Guinea a Indonésie

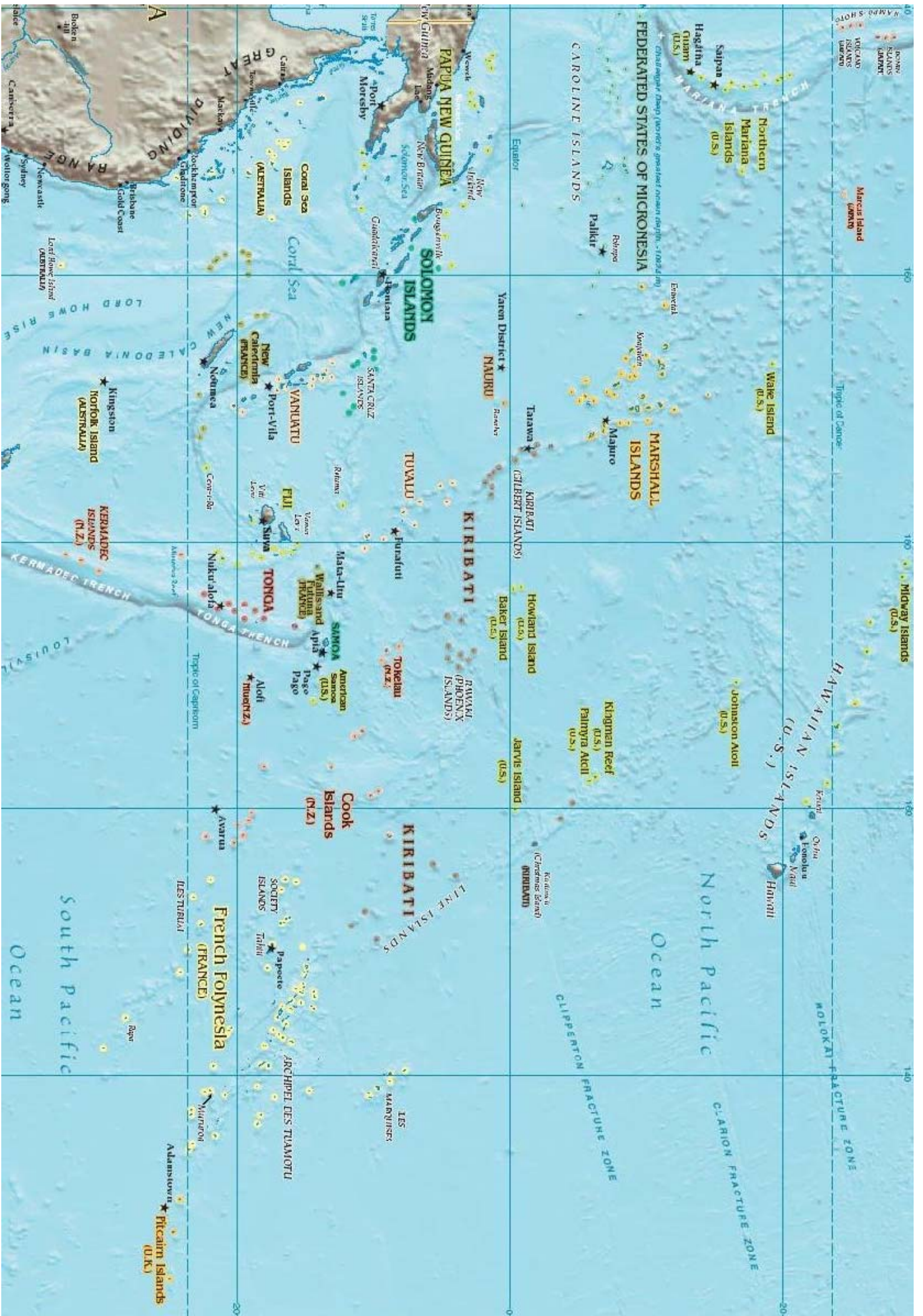
Přehled autonomních států

<i>Stát</i>	<i>Kód</i>	<i>Státní zřízení</i>	<i>Způsob vlády</i>	<i>Vnitřní uspořádání</i>
 Federativní státy Mikronésie	FM	republika		federativní (spolkové státy)
 Fidži	FJ	republika	prezidentská	unitární (obvody a provincie)
 Kiribati	KI	republika		unitární
 Marshallovy ostrovy	MH	republika	prezidentská	unitární (správní obvody)
 Nauru	NR	republika	parlamentní	unitární (distrikty)
 Palau	PW	republika	prezidentská	federativní (spolkové státy)
 Papua-Nová Guinea	PG	konstituční monarchie	uznává panovníka Velké Británie	unitární
 Samoa	WS	republika/monarchie	doživotní vůdci, po jejich smrti pouze volení prezidenti	unitární
 Šalamounovy ostrovy	SB	konstituční monarchie	uznává panovníka Velké Británie	unitární
 Tonga	TO	konstituční monarchie	parlamentní	unitární (skupiny ostrovů)
 Tuvalu	TV	konstituční monarchie	uznává panovníka Velké Británie	unitární (správní oblasti)
 Vanuatu	VU	republika	parlamentní	unitární

V makroregionu převládá státní zřízení republika, častá je monarchie, kde je panovníkem britský monarcha. Téměř všechny státy jsou unitární.

Mapy makroregionu

Obyvatelstvo makroregionu

Obyvatelstvo lze rozdělit na původní (osídlili ostrovy před koloniální érou) a přistěhovalé. Mezi původní etnika patří například polynésané, mikronésané a australánci. Mimo evropanů jsou častými přistěhovalci také asiáté a indové. Na území regionu tedy žijí lidé všech ras. Původní domorodá náboženství byla vytlačena Křesťanstvím, zejména protestantstvím. Svě náboženství si také přinášejí asijsí imigranti, v některých státech je tedy význam hinduismu nebo jiných východních náboženství velký.

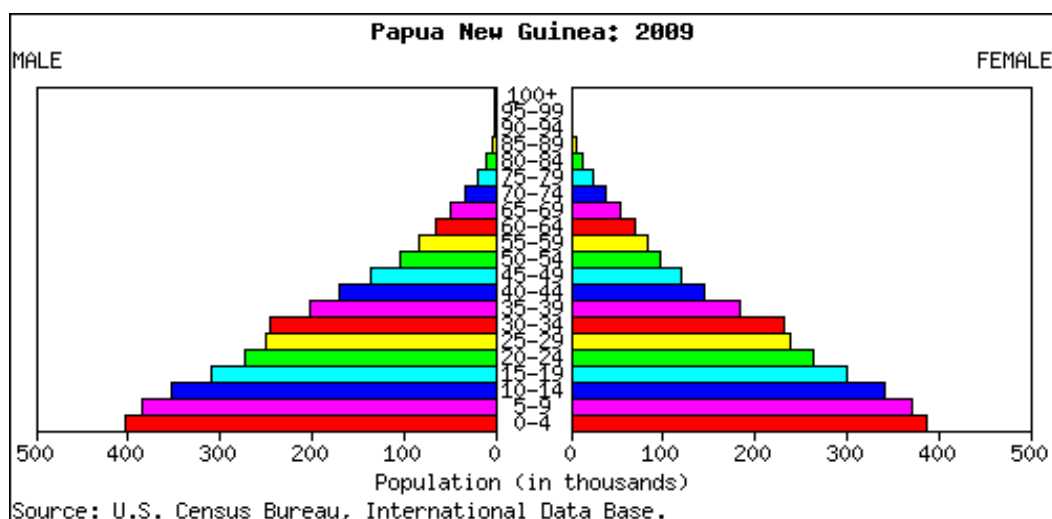
Rozložení obyvatelstva je ovlivněno charakterem území. Region se skládá pouze z ostrovů s relativně malou plochou, proto je hustota zalidnění na osídlených ostrovech vysoká (až 468 ob./km² ve státě Tuvalu). Mnoho ostrovů je ale trvale neobydleno, kvůli malé rozloze nebo nepříznivým podmínkám, a tak se průměrná hustota zalidnění v regionu pohybuje pouze kolem 4 ob./km². U většiny z ostrovů žije obyvatelstvo převážně na pobřeží. Centrem mnoha ostrovů je přístav, který vznikl na místě s nejlepšími podmínkami.

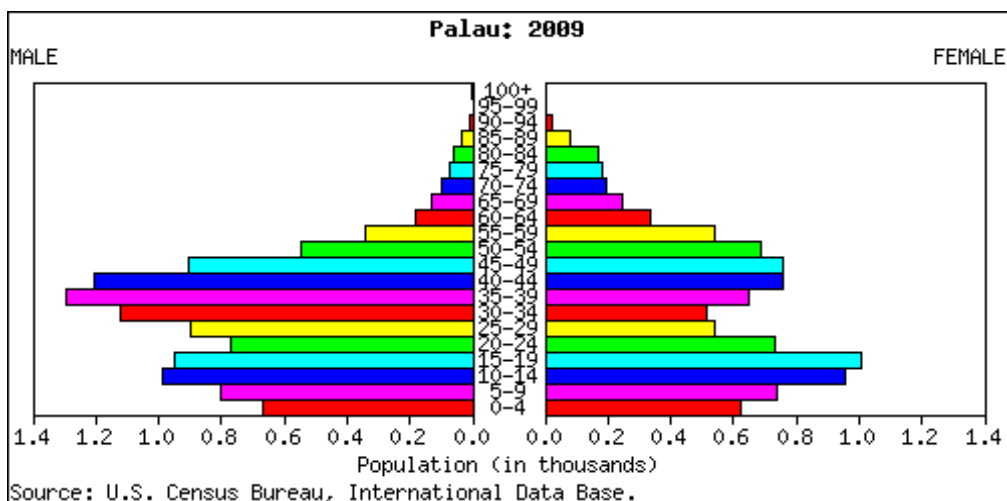
Ukazatel, který nejvíce vystihuje **demografickou situaci makroregionu**, je fáze demografického vývoje, ve které země nacházejí. Státy Oceánie jsou typickými představiteli druhé fáze demografického vývoje, jedná se o rozvojové země s vysokou porodností a nízkou úmrtností, přirozený přírůstek je tedy značný.

Porodnost a úmrtnost ve státech Oceánie

Název	Porodnost[na 1000 os/rok]	Úmrtnost [na 1000 os/rok]
Fidži	22.15	5.66
Kiribati	30.31	7.97
Marshallovy ostrovy	31.52	4.57
Nauru	24.26	6.54
Palau	17.4	6.73
Samoa	28.2	5.84
Tonga	21.81	5.12
Tuvalu	22.75	6.98
Vanutu	21.95	7.61
Šalamounovy ostrovy	28.48	3.81
Papua-Nová Guinea	28.14	6.96

Složení obyvatelstva podle věku opět odpovídá druhé fázi demografického vývoje. Díky vysoké porodnosti je mezi obyvatelstvem velký podíl mladistvých. Lidé se dožívají relativně vysokého věku (kolem 70 let).

Migraci obyvatelstva lze rozdělit do tří fází: před kolonizací, během kolonizace a po kolonizaci. Jednotlivé ostrovy byly od počátku starověku postupně osidlovány domorodými kmeny. Obydlování nových ostrovů souvisí s rozvojem plavidel, ostrované tvořili veliké vory, na kterých byli schopni přežít dlouhou dobu. Osidlování probíhalo pozvolna, domorodci se vydávali na objevitelské plavby většinou, až když byl ostrov přelidněn. První významné obydlování ostrovů začalo okolo roku 4000 př.n.l. (v tomto období byli například Australánci objeveny a osídleny Šalamounovy ostrovy). V koloniální éře se na ostrovy stěhovali Evropané. V Oceánii nebyly žádné přesídlenecké kolonie, na zabraných územích se zakládaly plantáže. Běloši ostrovy pouze řídili (guvernéři) a udržovali pracovní kázeň domorodců. V současnosti lidé kvůli bídným podmínkám a nezaměstnanosti migrují do rozvinutějších zemí (zejména Austrálie a Nový Zéland). V souvislosti se zvyšováním hladiny oceánu pozvolna dochází k zaplavování jednotlivých ostrovů. Tento jev v budoucnosti nejspíše spustí výraznou vlnu migrace. Nejvíce ohroženo je území státu Kiribati, které může být zcela zaplaveno již v průběhu 21. století. Stát má dohodu s Austrálií a Novým Zélandem, tyto země budou v případě nouze přijímat občany Kiribati.

V makroregionu se nachází mnoho **problémových oblastí**. Sice v něm od konce druhé světové války neprobíhají žádné války, kterých by se zúčastnilo více států, ani jiné významné mezinárodní spory, ale často vznikají lokální ozbrojené konflikty a války občanské. Většina států ani nemůže vyhlásit válku jinému státu, protože nemají svou vlastní plnohodnotnou armádu. Vnitrostátní bezpečnost zajišťuje policie, obranu v případě napadení zajišťují jiné státy (Austrálie, USA, ...). Příkladem státu s velmi nestabilní a napjatou situací jsou Šalamounovy ostrovy, kde rozpory mezi jednotlivými národy přerostly v roce 1998 v ozbrojený konflikt, který byl ukončen až v roce 2003 mezinárodními jednotkami. Dalším příkladem je Fidži, v tomto státu proběhl v roce 2006 vojenský převrat, při kterém byla násilně svržena demokraticky zvolená vláda. Nábožensky motivované konflikty nejsou v Oceánii obvyklé.

Velikost **sídel** je ovlivněna tím, že počet obyvatel v jednotlivých státech, kromě Papuy-Nové Guinei, nepřesahuje 1 milion. V regionu se tedy nevyskytují žádné velkoměsta ani megaměsta a i největší sídla regionu jsou na světové poměry velmi malá. Míra urbanizace se pohybuje kolem 40% a nadále se zvyšuje. Častý je vznik aglomerací, kdy kolem města vznikají rozsáhlé chudinské čtvrti a slumy. Aglomerace mohou být velmi rozsáhlé. Například největší město státu Kiribati Bairiki zabírá i aglomerací celou plochu atolu Tarawa, na kterém leží. Velké problémy ve městech makroregionu způsobuje chudoba a s ní spojená kriminalita. Například hlavní město Papuy-Nové Guinei Port Moresby je v žebříčku měst dle kvality života sestaveném organizací *Economist Intelligence Unit* na posledním místě, právě kvůli velkému počtu vražd, loupeží a znásilnění.

Vybraná velká města regionu

	Jméno	Počet obyvatel (včetně aglomerace)	Rok	Stát/teritorium
1.	Port Moresby	255 000	2000	Papua-Nová Guinea
2.	Suva	167 975	1996	Fidži
3.	Nouméa	146 245	2004	Nová Kaledonie
4.	Papeete	131 695	2007	Francouzská Polynésie
5.	Apia	60 734	2001	Samoa

Hospodářský vývoj makroregionu

Mezi **jádrové oblasti** patří zejména města, kde se koncentrují rekreační zařízení pro turisty i průmyslová výroba. Různé vesnice a zemědělské osady se dají označit jako periferní oblasti.

Struktura hospodářství makroregionu – rozložení pracovních sil mezi odvětvími

Název	Primér	Sekundér	Terciér	Rok
Samoa	nezjištěno			
Nauru				
Palau	6%	12%	81%	2003
Fidži	9%	14%	78%	2004
Kiribati	9%	24%	67%	2004
Tuvalu	17%	27%	56%	2002
Tonga	25%	17%	57%	2006
Vanuatu	26%	12%	62%	2000
Federativní státy Mikronésie	29%	15%	56%	2004
Marshallovy ostrovy	32%	15%	53%	2004
Papua-Nová Guinea	33%	37%	30%	2008
Šalamounovy ostrovy	42%	11%	47%	2002

Hospodářství většiny států je založeno na turismu a exportu surovin, zemědělských produktů a ryb. Podíl EAO pracujícího v primární sféře hospodářství se pohybuje mezi 6% a 42%. Nízký podíl lidí v priméru může být důsledkem relativní vyspělosti státu (Palau) nebo neúrodnou půdou nevhodnou pro zemědělství

(Tuvalu). Státy makroregionu mají velmi málo rozvinutý průmysl, neprobíhá téměř žádný vývoj vlastních průmyslových výrobků. V některých státech mají nadnárodní korporace zřízené výrobní továrny (Samoa-výroba automobilových součástek). Přesto v tomto odvětví většinou pracuje méně než 20% EAO. Nejvíce jsou exportovány zemědělské produkty. Například ve státě Samoa tvoří až 90% exportu. Mezi nejčastěji vyvážené zboží patří: kopa (sušené a rozemleté jádro kokosového ořechu), kokosy, kakaové boby, ryby.

Státy makroregionu dle HDP

#	Název	HDP na osobu (\$)	Rok
1.	Palau	\$8,100	2008
2.	Samoa	\$8,000	2007
3.	Nauru	\$5,000	2005
4.	Tonga	\$4,600	2008
5.	Vanuatu	\$4,600	2008
6.	Fidži	\$3,900	2008
7.	Kiribati	\$3,200	2008
8.	Marshallovy ostrovy	\$2,500	2008
9.	Papua-Nová Guinea	\$2,200	2008
10.	Federativní státy Mikronésie	\$2,200	2008
11.	Šalamounovy ostrovy	\$1,900	2008
12.	Tuvalu	\$1,600	2002

Výše HDP je na světové poměry nízká, díky tomu lze všechny státy makroregionu označit za rozvojové. U všech států ale přesahuje \$1500, to znamená, že země svou ekonomikou převyšují nejméně rozvinuté státy, které se nacházejí zejména v Subsaharské Africe. Stát s nejvyšším HDP na osobu je Palau, tato země nemá jiné hospodářské zaměření, než ostatní státy makroregionu a také se opírá o turismus a zemědělství. Vysoký HDP je nejspíše způsoben relativně nízkým počtem obyvatel (21 000). Dalším státem s vysokým HDP je Samoa se stejným hospodářským zaměřením jako Palau. Turismus se na HDP státu Samoa podílí více než z 25%. Třetím státem v pořadí je Nauru, země, která je ekonomicky závislá na exportu fosfátů.

Údaj o výši HDP pochází až z roku 2005, v současnosti může být HDP mnohem nižší, protože všechna naleziště fosfátů jsou již vyčerpaná a země se nachází na pokraji bankrotu.

Státy makroregionu jsou v celosvětovém měřítku takřka bezvýznamné, proto nejsou členy žádných důležitých **ekonomických organizací**. Všechny autonomní státy regionu jsou ale členy OSN, některé (Samoa, Tonga, Papua-Nová Guinea, Šalamounovy ostrovy, Tuvalu, Kiribati, Vanuatu, Nauru) jsou součástí „Commonwealth of Nations“, organizace, která volně sdružuje Velkou Británii a některé její bývalé kolonie.

Závěr

Makroregion Oceánie v několika ohledech jedinečný. Žádný jiný region není tak roztržštěný jako právě Oceánie se svými tisíci ostrovů. Nejednotnost regionu zapříčinila vznik mnoha rozdílných kultur a etnik, které obohacují svět. Právě významné kulturní dědictví je společně s krásnou přírodou největším přínosem regionu pro svět. Z hospodářského a ekonomického hlediska není region příliš významný.

Použitá literatura a další zdroje

- World Factbook
- Školní atlas světa, 2. vydání 2007, Kartografie Praha
- cs.wikipedia.org